

Araştırma Makalesi

Sosyal Çalışmacıların Yaşam Doyumu ve Yaşam Kalitesi ile Algılanan Stres Düzeylerinin İncelenmesi

Özlem ŞAKAR¹

ORCID: 0009-0009-0431-035X

Harun CEYLAN²

ORCID: 0000-0001-9047-2316

DOI: 10.54752/ct.1787708

Öz: Sosyal çalışmacıların hem sosyodemografik özellikleri ile yaşam doyumları, yaşam kaliteleri ve algılanan stres düzeyleri arasındaki ilişkiyi tespit etmeyi hem de yaşam doyumları, yaşam kaliteleri ve algılanan stres düzeyleri arasındaki ilişkiyi incelemeyi amaçlayan bu çalışma nicel araştırma modellerinden ilişkisel tarama modeliyle gerçekleştirilmiştir. Veriler sosyodemografik bilgi formu, Yaşam Doyumu Ölçeği, Dünya Sağlık Örgütü Yaşam Kalitesi Ölçeği ve Algılanan Stres Ölçeği aracılığıyla 172 sosyal çalışmacıdan toplanmış ve SPSS programıyla analiz edilmiştir. Elde edilen veriler sonucunda sosyal çalışmacıların yaşam doyumları ve yaşam kaliteleri ile cinsiyeti, yaşı, medeni durumu, eğitim düzeyi ve çalışma alanı arasında ilişki olmadığı, ekonomik durumu, destek durumu ve çalışma ortamı arasında ilişki olduğu saptanmıştır ($p < 0.05$). Sosyal

¹ Doktora Öğrencisi, Sosyal Hizmet, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü; Yalova Üniversitesi, sakarozelem431@gmail.com

² Prof.Dr. Sosyal Hizmet, İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi; Yalova Üniversitesi, harun.ceylan@yalova.edu.tr

ŞAKAR, Ö., CEYLAN, H., (2026) "Sosyal Çalışmacıların Yaşam Doyumu ve Yaşam Kalitesi ile Algılanan Stres Düzeylerinin İncelenmesi ", Çalışma ve Toplum, Sayı: 89, C.2, s.959-996

Bu makale, Creative Commons Attribution 4.0 International License (CC-BY 4.0) şartları altında dağıtılan açık erişimli bir makaledir. Bu lisans, orijinal yazar ve kaynak belirtildiği sürece, herhangi bir ortamda sınırsız kullanım, dağıtım ve çoğaltmaya izin vermektedir. Bkz. <https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>

Makale Geliş Tarihi: 20.09.2025- Makale Kabul Tarihi:15.04.2026

çalışmacıların algıladıkları stres düzeyleri ile yaşı, medeni durumu, eğitim düzeyi, ekonomik durumu ve çalışma alanı arasında ilişki olmadığı, cinsiyeti, destek durumu ve çalışma ortamı arasında ilişki olduğu tespit edilmiştir ($p<0.05$). Ayrıca yaşam doymu ve yaşam kalitesi ile algılanan stres arasında anlamlı ve negatif yönlü; yaşam doymu ile yaşam kalitesi arasında da anlamlı ve pozitif yönlü ilişki vardır ($p<0.05$).

Anahtar Kelimeler: Sosyal hizmet, sosyal çalışmacı, yaşam doymu, yaşam kalitesi, algılanan stres düzeyi

Investigation of Satisfaction with Life, Quality of Life and Perceived Stress Levels of Social Workers

Abstract: This study, which aimed to identify the relationship between social workers' sociodemographic characteristics and their life satisfaction, quality of life, and perceived stress levels, as well as to examine the relationships among life satisfaction, quality of life, and perceived stress levels, was conducted using the correlational survey model, one of the quantitative research models. Data were collected from 172 social workers using a sociodemographic information form, the Life Satisfaction Scale, the World Health Organization Quality of Life Scale, and the Perceived Stress Scale, and analyzed using SPSS. The results revealed that there was no relationship between social workers' life satisfaction and quality of life and their gender, age, marital status, education level, or field of work; however, a relationship was found with their economic status, support status, and work environment ($p<0.05$). It was determined that there was no relationship between social workers' perceived stress levels and their age, marital status, educational level, economic status, or field of work; however, a relationship was found with gender, support status, and work environment ($p<0.05$). Additionally, there is a significant and negative correlation between perceived stress and life satisfaction and quality of life; there is also a significant and positive correlation between life satisfaction and quality of life ($p<0.05$).

Keywords: Social work, social worker, life satisfaction, quality of life, perceived stress level

Giriş

Sosyal çalışmacılar, bireylerin problem çözme kapasitelerini artırmayı hedefleyen, gerekli olan kaynaklara ulaşmalarını sağlayan, çevreleri ile ilişkilerini kolaylaştırmaya yardım eden, sosyal politikalar geliştirmeye ve mevcut politikaları iyileştirmeye çaba harcayan meslek elemanlarıdır (Zastrow, 2016: 6). Sosyal çalışmacılar, sosyal

hizmetin bilgi, beceri ve değerleri doğrultusunda mesleklerini icra ederken etkin bir sosyal çalışmacı olmanın yanı sıra hayattan alacakları doyumun ve yaşam kalitesinin artmasını, algılanan stresin de düşük düzeyde olmasını istemektedirler. Sosyal çalışmacılar hassas müracaatçı gruplarıyla çalıştığında, kurum içinde idareciler ve çalışma arkadaşları ile etkili iletişim kuramadığında, olumsuz çalışma koşullarıyla karşı karşıya kaldığında “stres, tükenmişlik, şefkat yorgunluğu, mobbing, cam tavan sendromu” gibi sorunlar yaşayabilmektedirler (Kurt, 2021: 10-11). Bu sorunlar sosyal çalışmacıların yaşam doyumlarını ve yaşam kalitelerini olumsuz olarak etkileyebilmektedir. Hombrados-Mendieta ve Cosano-Rivas (2011) tükenmişliğin yaşam doymu üzerinde olumsuz etkisi olduğunu ifade etmişlerdir. Habletmitoğlu ve Özmete (2012: 199) de sosyal çalışmacıların genel olarak fazla iş yükü nedeniyle stres yaşadıklarını belirtmişlerdir. Özmete ve Tahtacı’ya (2020: 11) göre sosyal çalışmacılar yaşadıkları stresi yönetebilmek için hem bireysel hem de kuramsal desteğe gereksinim duymaktadırlar. Dolayısıyla sosyal çalışmacıların yaşadıkları sorunlarla baş edebilmeleri için güçlü yönlerini ve sınırlılıklarını belirleyerek öz farkındalık geliştirebilmeleri, şefkat yorgunluğundan kaçınabilmeleri ve stres yönetimine yönelik stratejiler oluşturabilmeleri (Sheafor ve Horejsi, 2016: 630, 634) hem bireysel hem de mesleki hayatlarını olumlu yönde etkileyeceğinden bu durum insan hayatının bir bütününe ifade eden yaşam kalitelerine de olumlu yönde yansıtacaktır (Ceylan, 2023: 133; Kurt, 2021: 25).

Bu araştırmanın amacı sosyal çalışmacıların hem yaşam doyumları, yaşam kaliteleri ve algılanan stres düzeyleri ile sosyodemografik özellikleri arasındaki ilişkiyi incelemek hem de yaşam doyumları, yaşam kaliteleri ve algıladıkları stres düzeyleri arasındaki ilişkiyi saptamaktır.

Araştırmanın sosyal hizmet meslek ve disiplininin daha etkili bir şekilde temsil edilmesi ve sosyal çalışmacıların çalıştıkları kurumlar tarafından daha fazla desteklenmesi için politika yapıcılara, araştırmacılara, akademisyenlere ve işverenlere yol gösterici olabileceği düşünülmektedir.

Kavramsal Çerçeve

Yaşam Doymu

Yaşam doyumunun geçmiş ile bugünün karşılaştırması sonucunda ortaya çıkan bir duygu olduğunu belirten Ceylan’a (2023: 134-135) göre bireyin beklentileri ile içinde bulunduğu durum arasındaki mesafe arttığında yaşam doymu azalmakta, beklentiler ve gerçekler birbirine yaklaştıkça yaşam doymu artmaktadır. Haybron (2007: 101) yaşam doyumunun bireyin bir bütün olarak kendi hayatına yönelik olumlu bir tutum içinde olması şeklinde tanımlanabileceğini ifade etmiştir. Neugarten vd. (1961: 134) da yaşam doyumunu bireyin şimdiki ya da geçmiş

yaşamına, memnuniyetine veya mutluluğuna yönelik öz değerlendirme yapması olarak tanımlanmışlardır. Aslında yaşam doymu denildiğinde bireyin tüm yaşantısına yönelik bilişsel değerlendirmesi anlaşılmaktadır (Kaba vd., 2017: 2).

Yaşam Doymunu Etkileyen Değişkenler

Çeşitli araştırmalarda yaşam doymuna etki eden birçok faktör olduğu tespit edilmiştir. Örneğin; Ceylan (2023: 135) sosyodemografik özellikler, ekonomik durum, sağlık durumu, iş ve aile hayatı, sosyal çevreyle olan iletişim gibi değişkenlerin bireyin yaşam doymu üzerinde etkili olabileceğini vurgulamıştır. Hem sosyodemografik hem de psikososyal faktörlerin yaşam doymunu etkilediğini ifade eden Fernandez-Ballesteros vd. (2001: 40) da psikososyal faktörlerden özellikle fiziksel ve sosyal aktivitenin, sosyodemografik faktörlerden ise gelir ve eğitim durumunun doğrudan yaşam doymunu etkilediğini vurgulamışlardır.

Literatürde yaşam doymunu etkileyen değişkenler dört başlık altında toplanmıştır. Bu değişkenler şu şekildedir (Özdevecioğlu ve Aktaş, 2007: 8):

İşe Yönelik Değişkenler

Kişinin çalıştığı iş yerindeki yaptığı işin niteliği ve diğer bireyler tarafından nasıl algılandığı, yaptığı işe karşılık aldığı ücret, iş yerindeki rolü, iş yükü, terfi alma imkânı, işiyle ilgili tecrübeleri, işe ilişkin kazandığı tecrübe ve çalıştığı iş yerinde verilen eğitimler.

Bireye Yönelik Değişkenler

Kişinin yaşı, cinsiyeti, eğitim durumu, kişilik özellikleri, negatif ya da pozitif duygusalıkları, beklentileri.

Çevreye Yönelik Değişkenler

Kişinin çalıştığı iş yerinden farklı bir yerde iş bulma fırsatının olması.

Yaşam Kalitesi

Yaşam kalitesini insan hayatının tüm yönlerinin bir birleşimi olarak ifade eden Ceylan (2023: 133) bireyin fiziksel, ruhsal ve sosyal açıdan iyi oluş hali ile hayatını anlamlı ve değerli olarak görmesinin de yaşam kalitesini yansıttığını vurgulamıştır. Berlim ve Fleck (2003: 250) ise yaşam kalitesinin fiziksel işlevselliği, (günlük yaşam aktivitelerini gerçekleştirme yeteneği), psikolojik işlevselliği (duygusal ve zihinsel açıdan iyilik hali) ve sosyal işlevselliği (kişiler arası ilişkiler ve sosyal faaliyetlere katılım) kapsayan çok boyutlu bir kavram olduğunu belirtmişlerdir. Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) “bireylerin içinde yaşadıkları kültür ve değer sistemleri bağlamında; hedefleri, beklentileri, standartları ve endişeleri ile ilgili olarak yaşamdaki

pozisyonlarına yönelik algılarını” yaşam kalitesi olarak tanımlamıştır (World Health Organization, 2012: 8). Badowska ve Szkultecka-Debek (2023: 12) yaşam kalitesini bireylerin iyilik hali düzeyinin ve refah seviyesinin toplamı olarak ifade etmişlerdir.

Yaşam Kalitesini Etkileyen Göstergeler

Bireyin beklentileri ile yaşadıkları arasındaki uyumun bireyde sağladığı memnuniyet düzeyini yaşam kalitesi olarak tanımlayan Görgün-Baran (2008: 87, 91) yaşam kalitesinin öznel ve nesnel değerlendirmeleri kapsadığını ifade etmiştir. Bireyin olaylara ve olgulara yönelik öznel kanaatlerini subjektif açıdan, sosyoekonomik değişkenleri ise objektif açıdan ele almıştır.

Literatürde yaşam kalitesinin iç ve dış göstergelerden etkilendiği belirtilmiştir. İç göstergeler, bireyin kendi özellikleri ve durumsal faktörler, dış göstergeler ise sosyoekonomik faktörler olarak şu şekilde ele alınmıştır (Badowska ve Szkultecka-Debek, 2023: 13):

İç Göstergeler

Bireyin Kendi Özellikleri: Fiziksel, ruhsal ve sosyal iyilik hali, sağlık durumu, arzular, mizaç, kişilik, eğitim düzeyi, zekâ, savunma mekanizmaları, motivasyon yöntemleri, toplumsal konum, hayat deneyimleri, alışkanlıklar, davranış kalıpları, bilişsel yapılar, kimlik yapıları, hayat felsefesi, sosyal ve mesleki yeterlilikler, içinde yaşanılan kültür ve dil yeterliliğini içselleştirme düzeyi.

Durumsal Faktörler: Hayat koşulları, ekonomik durum, toplumsal çevre ve sosyal destek, sosyal ağların genişliği ve niteliği, mesleki sorunlar, beklenmedik durumların yaşam sürecinde meydana getirdiği değişikliklerin genişliği ve derinliği.

Dış Göstergeler

Sosyoekonomik Faktörler: Sosyal, kültürel, dini, politik ve ekonomik değişkenleri içermektedir.

Stres

Stres, fiziksel, ruhsal ve sosyal sağlığı olumlu veya olumsuz yönde etkileyen bir durumdur. Yüksek düzeydeki stres, bireyin kapasitesini ortaya koymasını engelleyebilirken hafif düzeydeki stres ise bireyi harekete geçirme ve motive etme işlevi görebilmektedir (Kaba, 2019: 64).

Luthans (1992: 278-279) da stresin olumlu (eustress) ve olumsuz (distress) olarak iki yönlü bir kavram olduğunu vurgulamıştır. Kötü performans nedeniyle yöneticiden alınan uyarının, rol belirsizliğinin, kişisel gelişimi ve kariyer gelişimini engelleyen taleplerin motivasyon ve performans üzerinde olumsuz etkisi bulunabileceğini belirtmiştir. Bir çalışana farklı bir kurumdan terfi teklifi

gelmesinin, saygı duyulan bir tanıdığıın randevu istemesinin, öğrenmek ve başarmak için aşılması gereken engeller olarak görülen taleplerin ise motivasyonu ve performansı artırabileceğini ifade etmiştir.

Strese Neden Olan Faktörler

Loo vd. (2015: 170) bireylerin yaşadıkları stresin hem bireye hem de çalışma hayatına bağlı nedenlerden kaynaklandığını belirtmişlerdir. Stresin kaynaklarını şu şekilde sınıflandırmışlardır:

Bireye Bağlı Stres Kaynakları

Bireysel Özellikler: Kişilik özellikleri, demografik özellikler (eğitim düzeyi vb.), başa çıkma becerileri.

Bireysel Hayat Şartları: Kişisel, ailesel, sosyal ve ekonomik sorunlar.

İşe Bağlı Stres Kaynakları

Yapılan iş ile beceriler ve yetenekler arasındaki uyumsuzluk, aşırı iş yükü, yoğun iş temposu, uzun çalışma saatleri, çatışan iş talepleri, belirsiz iş beklentileri, sorumluluk baskıları, bilgi eksikliği, yetersiz iş güvenliği.

Stresle Baş Etme Yöntemleri

Michie (2002: 70-71) hem bireysel açıdan oluşan hem de iş yerinde oluşan stresle başa çıkmanın yollarını şu şekilde ifade etmiştir:

Bireysel Açıdan Oluşan Stresle Baş Etme Yöntemleri

Bireylerin stres belirtilerinin farkına varmalarının, stresin etkilerini en aza indirmeye yönelik durum analizi yapmalarının, iletişim, problem çözme, zamanı ve kendini yönetebilme becerileri geliştirmelerinin stresle baş edebilmeleri açısından faydalı olacağı düşünülmektedir.

İş Yerinde Oluşan Stresle Baş Etme Yöntemleri

Hem bireysel ve mesleki gelişimi hem de kendi kaderini tayin hakkı (öz belirlenim hakkı) ve mesleki sorumluluk için fırsat sunan çalışma koşulları oluşturmak, çalışma ortamında iş sağlığı ve güvenliğini dikkate almak, çalışanı karar alma süreçlerine dahil etmek, iş birliğini geliştirmek, sosyal destek sağlamak, ücretin, çalışma saatinin ve iş yükünün dağılımında adil düzenlemeler yapmak.

Literatür İncelemesi

Alanyazında sosyal çalışmacıların yaşam doyumları ve stres düzeyleri üzerine çeşitli çalışmaların hazırlandığı görülmüştür. Yapılan çalışmalarda sosyal çalışmacıların

yaşam doyumları ve stres düzeyleri cinsiyet, yaş, medeni durum, çocuk sahibi olup olmama durumu, eğitim düzeyi, ekonomik durum, çalışma koşulları, sosyal destek, mesleki yeterlilik ve çalışma süresi gibi faktörlere göre değerlendirilmiştir (Baran, 2022; Dhoooper ve Byars, 1989; Jia vd., 2020; Kiremitci, 2019; Kurt, 2021; Ravalier, 2018; Safadi vd., 2019; Ulucan vd., 2019). Çalışmaların bulgularından aktif olarak görev yapan sosyal çalışmacıların yaşam doyumları ve stres düzeyleri üzerinde çalışma ortamı ve sosyal destek gibi işe yönelik faktörlerin, demografik faktörlerden (cinsiyet, yaş vb.) daha etkili olduğu anlaşılmıştır.

Yukarıda belirtilen çalışmalarda sosyodemografik faktörlerin yaşam doyumunu ve algılanan stres ile arasında ilişki olduğu vurgulamasına rağmen, bulgular birbiriyle tutarlı değildir. Örneğin, çeşitli çalışmalarda cinsiyet ile yaşam doyumunu arasında ilişki olduğu, bazılarında ise ilişki olmadığı saptanmıştır. Tüm bu durumlar sosyal çalışmacılar örneklemine dayalı sosyodemografik özelliklerin yaşam doyumunu ve algılanan stres düzeyi ile ilişkisini test etme ihtiyacını ortaya koymaktadır. Bununla birlikte, Türkiye bağlamında sosyal çalışmacıların yaşam kalitelerine yönelik yapılan bir çalışmaya rastlanılmamıştır. Dolayısıyla sosyal çalışmacıların sosyodemografik özellikleri ile yaşam kaliteleri arasındaki ilişkiyi test etmek gerekmektedir. Bu doğrultuda şu hipotezler belirlenmiştir:

- H0(1): Cinsiyet ile yaşam doyumunu arasında ilişki yoktur.
- H0(2): Cinsiyet ile yaşam kalitesi arasında ilişki yoktur.
- H0(3): Cinsiyet ile algılanan stres arasında ilişki yoktur.
- H1(4): Cinsiyet ile yaşam doyumunu arasında ilişki vardır.
- H1(5): Cinsiyet ile yaşam kalitesi arasında ilişki vardır.
- H1(6): Cinsiyet ile algılanan stres arasında ilişki vardır.
- H0(7): Yaş ile yaşam doyumunu arasında ilişki yoktur.
- H0(8): Yaş ile yaşam kalitesi arasında ilişki yoktur.
- H0(9): Yaş ile algılanan stres arasında ilişki yoktur.
- H1(10): Yaş ile yaşam doyumunu arasında ilişki vardır.
- H1(11): Yaş ile yaşam kalitesi arasında ilişki vardır.
- H1(12): Yaş ile algılanan stres arasında ilişki vardır.
- H0(13): Medeni durum ile yaşam doyumunu arasında ilişki yoktur.
- H0(14): Medeni durum ile yaşam kalitesi arasında ilişki yoktur.
- H0(15): Medeni durum ile algılanan stres arasında ilişki yoktur.
- H1(16): Medeni durum ile yaşam doyumunu arasında ilişki vardır.
- H1(17): Medeni durum ile yaşam kalitesi arasında ilişki vardır.
- H1(18): Medeni durum ile algılanan stres arasında ilişki vardır.
- H0(19): Eğitim düzeyi ile yaşam doyumunu arasında ilişki yoktur.
- H0(20): Eğitim düzeyi ile yaşam kalitesi arasında ilişki yoktur.

- H0(21): Eğitim düzeyi ile algılanan stres arasında ilişki yoktur.
- H1(22): Eğitim düzeyi ile yaşam doymu arasında ilişki vardır.
- H1(23): Eğitim düzeyi ile yaşam kalitesi arasında ilişki vardır.
- H1(24): Eğitim düzeyi ile algılanan stres arasında ilişki vardır.
- H0(25): Ekonomik durum ile yaşam doymu arasında ilişki yoktur.
- H0(26): Ekonomik durum ile yaşam kalitesi arasında ilişki yoktur.
- H0(27): Ekonomik durum ile algılanan stres arasında ilişki yoktur.
- H1(28): Ekonomik durum ile yaşam doymu arasında ilişki vardır.
- H1(29): Ekonomik durum ile yaşam kalitesi arasında ilişki vardır.
- H1(30): Ekonomik durum ile algılanan stres arasında ilişki vardır.
- H0(31): Çalışma alanı ile yaşam doymu arasında ilişki yoktur.
- H0(32): Çalışma alanı ile yaşam kalitesi arasında ilişki yoktur.
- H0(33): Çalışma alanı ile algılanan stres arasında ilişki yoktur.
- H1(34): Çalışma alanı ile yaşam doymu arasında ilişki vardır.
- H1(35): Çalışma alanı ile yaşam kalitesi arasında ilişki vardır.
- H1(36): Çalışma alanı ile algılanan stres arasında ilişki vardır.
- H0(37): Destek durumu ile yaşam doymu arasında ilişki yoktur.
- H0(38): Destek durumu ile yaşam kalitesi arasında ilişki yoktur.
- H0(39): Destek durumu ile algılanan stres arasında ilişki yoktur.
- H1(40): Destek durumu ile yaşam doymu arasında ilişki vardır.
- H1(41): Destek durumu ile yaşam kalitesi arasında ilişki vardır.
- H1(42): Destek durumu ile algılanan stres arasında ilişki vardır.
- H0(43): Çalışma ortamı ile yaşam doymu arasında ilişki yoktur.
- H0(44): Çalışma ortamı ile yaşam kalitesi arasında ilişki yoktur.
- H0(45): Çalışma ortamı ile algılanan stres arasında ilişki yoktur.
- H1(46): Çalışma ortamı ile yaşam doymu arasında ilişki vardır.
- H1(47): Çalışma ortamı ile yaşam kalitesi arasında ilişki vardır.
- H1(48): Çalışma ortamı ile algılanan stres arasında ilişki vardır.

Kurt'un (2021) araştırmasında sosyal çalışmacıların yaşam doymuları ve algılanan stres düzeyleri arasında negatif ilişki olduğu saptanmıştır. Farklı örneklem grupları üzerine yapılan çeşitli çalışmalarda yaşam doymu ve yaşam kalitesi arasında pozitif ilişki olduğu (Demir vd., 2021; Gümüşsoy, 2018); algılanan stres ve yaşam kalitesi arasında ise negatif yönlü anlamlı ilişki olduğu (Çoban, 2021; İskender, 2017; Özyıldırım, 2015) tespit edilmiştir. Ulusal literatürde bu üç değişkeni sosyal çalışmacılar açısından inceleyen çalışma olmadığı için bunlar arasındaki ilişkiyi test etmenin gerekliliği ortaya çıkmıştır. Literatüre göre şu hipotezler öne sürülmüştür:

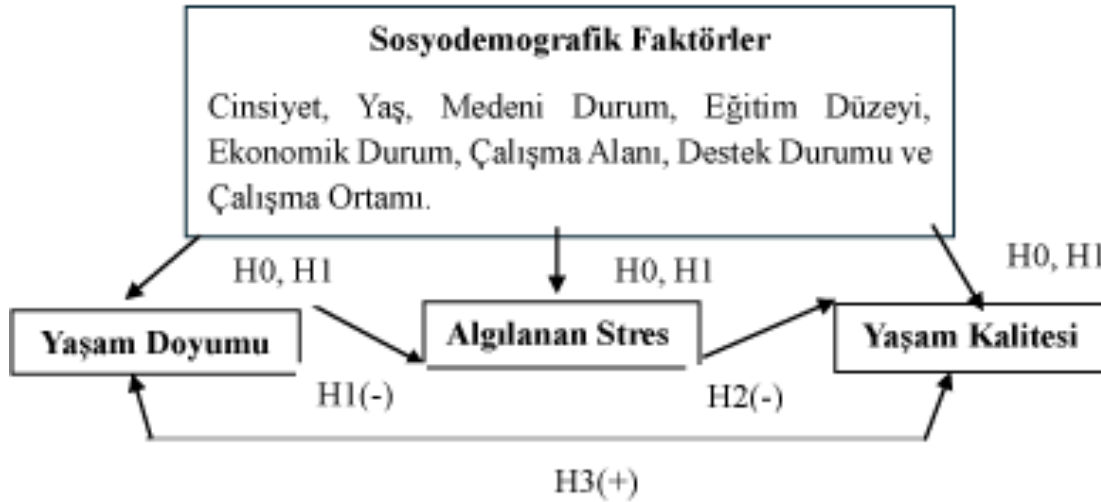
- H1: Yaşam doymu ve algılanan stres düzeyi arasında negatif bir ilişki vardır.
- H2: Yaşam kalitesi ve algılanan stres düzeyi arasında negatif bir ilişki vardır.
- H3: Yaşam doymu ve yaşam kalitesi arasında pozitif bir ilişki vardır.

Sosyal çalışmacılara yönelik yapılan çalışmaların çoğunlukla iş doymu, iş yaşam kalitesi, iş stresi ve tükenmişlik üzerine odaklandığı görülmüştür. Mevcut çalışma yaşam doymu, yaşam kalitesi ve algılanan stresi sosyal çalışmacılar özelinde inceleyen kısıtlı çalışmalardan biri olduğu için sosyal hizmet alanına katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Yöntem

Araştırmanın modeli aşağıda yer almaktadır:

Araştırmanın Modeli

Araştırma nicel araştırma modellerinden biri olan ilişkisel tarama modeliyle yürütülmüştür. İlişkisel tarama modelinde, bağımlı ve bağımsız değişkenler arasındaki ilişki incelenmektedir (Şimşek, 2018: 92). Araştırma kapsadığı süre bakımından anlık (cross-sectional) bir araştırmadır (Coşkun vd., 2019: 84).

Araştırmanın Evreni ve Örneklemi

Araştırmanın evrenini Türkiye’de çeşitli kurumlarda aktif olarak çalışan 550 sosyal çalışmacı oluşturmaktadır. Araştırmada olasılığa dayalı olmayan örnekleme

yöntemlerinden kolay örnekleme tekniği kullanılarak katılımcılar belirlenmiştir (Coşkun vd., 2019, s. 168). Evren içinde bulunan sosyal çalışmacılarla iletişime geçilmiş ve ankete katılım sağlamaları istenmiştir. Elektronik ortamda 172'den fazla sosyal çalışmacıya ulaşılmasına rağmen, araştırmanın örneklemini çalışmaya gönüllü olarak katılan 172 sosyal çalışmacı oluşturmuştur.

A priori analizi sonucunda mevcut örneklemin bağımsız iki grup arasında orta düzey etki büyüklüğünü ($d=0.5$) 0.80 güçle saptayabilecek düzeyde olduğu anlaşılmıştır. Literatürdeki benzer çalışmalardan da örneklem sayısının istatistikî analizler için yeterli olduğu görülmüştür.

Araştırmanın Veri Toplama Araçları

Araştırmanın amacına ulaşabilmek için şu araçlar kullanılmıştır:

Sosyodemografik Bilgi Formu

Bu veri toplama aracı ile sosyal çalışmacıların “cinsiyet, yaş, medeni durum, eğitim düzeyi, ekonomik durum, çalışma alanı, işveren ve çalışma arkadaşı tarafından verilen destek ve çalışma ortamı” gibi sosyodemografik özellikleri hakkında bilgi toplanmıştır. Bu bilgi formunda toplam 8 soru yer almaktadır.

Yaşam Doymumu Ölçeği (Satisfaction with Life Scale, SLS)

Bu ölçek Diener vd. (1985) tarafından geliştirilmiş, Köker (1991) tarafından Türkçeye uyarlanmıştır. Köker (1991: 41) üç haftalık süreyle uyguladığı “test-tekrar test” yöntemiyle ölçeğin güvenilirlik çalışmasını gerçekleştirmiştir. Ölçeğin güvenilirliğinin .85 olduğu ($p>.05$), yani iki uygulama arasında yüksek bir korelasyon gösterdiğini saptamıştır. Böylece ölçeğin güvenilir olduğunu belirlemiştir. Ölçeğin her bir maddesinin güvenilirliklerini ise 1. maddeyi .73, 2. maddeyi .71, 3. maddeyi .76, 4. maddeyi .75, 5. maddeyi .80 olarak hesaplamıştır. Tek boyutlu ve beşli likert tipindeki ölçekte (1=Hiç katılmıyorum, 5=Tamamen katılıyorum) toplam 5 soru bulunmaktadır.

Dünya Sağlık Örgütü Yaşam Kalitesi Ölçeği-Kısa Form (World Health Organization Quality of Life Assessment, WHOQOL-BREF)

Bu ölçek Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) tarafından geliştirilmiştir (WHO, 1996). Ölçeğin Türkçe geçerlilik ve güvenilirlik çalışması Eser vd. (1999) tarafından yapılmıştır.

Bu ölçek, dört alt boyutlu ve beşli likert tipinde bir ölçektir. Ölçeğin ilk sorusu genel yaşam kalitesi, ikinci sorusu ise genel sağlık algısı ile ilgilidir. Bu iki soruyla birlikte ölçekte toplam 26 soru bulunmaktadır. Ölçeğin alt boyutu bedensel alan, ruhsal alan, sosyal ilişkiler alanı ve çevresel alan şeklindedir. Cronbach Alpha

iç tutarlılık katsayıları, bedensel alan için .83, ruhsal alan için .66, sosyal ilişkiler alanı için .53, çevresel alan için .73 olarak belirlenmiştir (Eser vd., 1999).

Algılanan Stres Ölçeği (ASÖ-14)

Bu ölçek Cohen vd. (1983) tarafından geliştirilmiş, Eskin vd. (2013) tarafından Türkçeye uyarlanmıştır.

Tek boyutlu ve beşli likert tipindeki ölçekte (0=Hiçbir zaman, 4=Çok sık) şeklinde toplam 14 soru bulunmaktadır. Ölçeğin Cronbach Alpha iç tutarlılık katsayıları .87, test-tekrar test güvenirliliği .87 olarak belirlenmiştir (Eskin vd., 2013: 135-136, 138).

Araştırma Verilerinin Toplanması ve Analizi

Etik kurul onayının alınmasıyla birlikte araştırmanın verileri 10.02.2025 tarihinde toplanmaya başlanmıştır. Sosyodemografik bilgi formu ve ölçeklerden oluşan anket formu, Google Forms aracılığıyla hazırlanmış, çeşitli çevrim içi kanallar (LinkedIn, WhatsApp ve Telegram meslek grupları) üzerinden sosyal çalışmacılara gönderilmiştir. Anket formunun başında katılımcılara araştırmanın amacı hakkında bilgi verilmiş ve araştırmaya katılımda gönüllüğün esas olduğu vurgulanmıştır. Veri toplama aşaması 10.05.2025 tarihinde sonlanmıştır.

Araştırmada elde edilen veriler nicel araştırma analiz programlarından biri olan SPSS programına aktarılmış ve analiz edilmiştir. Veri analizi sürecinde iki değişken arasındaki ilişkinin doğrusal (lineer) olan kısmını ve şiddetini bulmak için korelasyon analizi tekniğinden yararlanılmıştır. İki grup arasındaki farklılıkların incelenmesinde T-Testi, ikiden fazla grubun karşılaştırılmasında da tek yönlü (One Way) ANOVA Testi kullanılmıştır. Veriler %95 güven aralığında %5 anlamlılık düzeyinde değerlendirilmiştir (Coşkun vd., 2019: 205, 214, 259-260).

Araştırmanın Sınırlılıkları

Sosyal hizmet mesleğini temsil eden kadın çalışanların daha yoğun olması (Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı [ÇSGB], 2026), araştırmaya katılım sağlayan kadın sosyal çalışmacıların erkek sosyal çalışmacılardan daha fazla olmasında etkili olabilir. Araştırmada genç yetişkin sayısının orta yaşlı sayısından daha fazla olması, çevrim içi kanalları gençlerin daha fazla kullanmasıyla açıklanabilir. Kolay örneklemenin kullanılması benzer sosyodemografik özelliklere sahip bireylerin ankete katılma olasılığını artırmış olabilir. Ayrıca araştırmanın kapsadığı süre bakımından anlık (kesitsel) olmasının nedenselliğe ve zaman içindeki değişimin incelenmesine izin vermemesi de araştırmanın bir diğer sınırlılığı olarak değerlendirilebilir. Yine yaşam doyumu, yaşam kalitesi ve algılanan stres üzerinde bireye ve işe bağlı kaynaklar etkili olabilmektedir. Ancak bu çalışma “cinsiyet, yaş,

medeni durum, eğitim düzeyi, ekonomik durum, çalışma alanı, destek durumu ve çalışma ortamı” şeklinde sosyodemografik faktörlerle sınırlandırılmıştır.

Tablo 1. Ölçeklere İlişkin Tanımlayıcı İstatistikler

Ölçekler	N	Ort.	Ss.	Çarpıklık	Basıklık
YDÖ Toplam	172	2,9093	,79334	-,413	-,447
DSÖYKÖ Bedensel Alan Alt Boyutu	172	3,6246	,68487	-,648	,443
DSÖYKÖ Ruhsal Alan Alt Boyutu	172	3,3178	,63273	-,435	,327
DSÖYKÖ Sosyal İlişkiler Alt Boyutu	172	3,3566	,78118	-,441	-,043
DSÖYKÖ Çevresel Alan Alt Boyutu	172	3,2776	,62665	-,100	,534
DSÖYKÖ Toplam	172	3,3942	,56719	-,395	,301
ASÖ Toplam	172	27,465	8,3773	,439	,805

Veri analizinin ilk adımında ölçeklerin normal dağılım gösterip göstermediği saptanmıştır. Tabachnick ve Fidell’e (2013) göre çarpıklık ve basıklık değerleri -1,50 ile +1,50 arasında olması gerekmektedir. Tablo 1’deki değerler de araştırmada parametrik testlerden yararlanılabileceğine işaret etmektedir.

Daha sonra kullanılan ölçeklerin ve alt faktörlerinin güvenilirliğini (iç tutarlılığını) tespit etmek için Cronbach’s Alfa değerleri (YDÖ=,853; DSÖYKÖ=,925; DSÖYKÖ Bedensel Alan Alt Boyutu=,839; DSÖYKÖ Ruhsal Alan Alt Boyutu=,792; DSÖYKÖ Sosyal İlişkiler Alt Boyutu=,664; DSÖYKÖ Çevresel Alan Alt Boyutu=,817; ASÖ= ,890) hesaplanmıştır. Ayrıca ölçeklerin %95 güven aralığındaki alt güven aralığında sınırı (YDÖ=,815; DSÖYKÖ=,907; DSÖYKÖ Bedensel Alan Alt Boyutu=,800; DSÖYKÖ Ruhsal Alan Alt Boyutu=,739; DSÖYKÖ Sosyal İlişkiler Alt Boyutu=,566; DSÖYKÖ Çevresel Alan Alt Boyutu=,773; ASÖ=,865) ve üst güven aralığı sınırı (YDÖ=,885; DSÖYKÖ=,940; DSÖYKÖ Bedensel Alan Alt Boyutu=,874; DSÖYKÖ Ruhsal Alan Alt Boyutu=,836; DSÖYKÖ Sosyal İlişkiler Alt Boyutu=,742; DSÖYKÖ Çevresel Alan Alt Boyutu=,856; ASÖ=,913) da tespit edilmiştir. Diğer bir deyişle ölçeklerin Cronbach’s Alfa’sı 0.70 ve 0.95 aralığındadır. Bu sonuç ölçeklerin yeterince güvenilir olduğunu göstermektedir.

Bulgular

Tablo 2. Sosyal Çalışmacıların Sosyodemografik Özellikleri (n=172)

Faktörler	Özellikler	Frekans	Yüzde
Cinsiyet	Kadın	128	74,4
	Erkek	44	25,6
Yaş	20-34	146	84,9
	35 ve üzeri	26	15,1
Medeni Durum	Evlilik Deneyimi Olan ¹	59	34,3
	Bekar	113	65,7
Eğitim Düzeyi	Lisans	97	56,4
	Yüksek Lisans	61	35,5
	Doktora	14	8,1
Ekonomik Durum	Çok iyi	2	1,2
	İyi	43	25,0
	Orta	109	63,4
	Kötü	15	8,7
	Çok kötü	3	1,7
Çalışma Alanı ²	Adli Sosyal Hizmet	12	7,0
	Aile	8	4,7
	Çocuk ve Genç	30	17,4
	Engelli	17	9,9
	Yaşlı	18	10,5
	Göç	16	9,3
	Kadın	11	6,4
	Sağlık (Tıbbi ve Psikiyatrik Alan)	28	16,3
Destek Durumu ³	Diğer	51	29,7
	Evet	95	55,2
	Kısmen	73	42,4
Çalışma Ortamı	Hayır	4	2,3
	Çok iyi	12	7,0
	İyi	75	43,6
	Orta	67	39,0
	Kötü	16	9,3
	Çok kötü	2	1,2

¹ Evlilik deneyimi olan adlandırmasıyla evli veya boşanmış olan kişiler belirtilmek istenmiştir.

²Katılımcıların açık uçlu belirttiği çalışma alanları öncelikle SPSS programında çoklu yanıt kümesi (multiple response set) olarak tanımlanmıştır. Daha sonra yanıtlar ikili değişken (0=Hayır, 1=Evet) şeklinde kodlanmıştır. Çoklu yanıtlar yanıt yüzdesi (percent of responses) ve katılımcı yüzdesi (percent of cases) olarak hesaplanmıştır.

³ Bu çalışmada işveren ve meslektaş desteği “destek durumu” şeklinde tek bir değişken altında değerlendirilmiş ve sosyal çalışmacıların çalışma hayatındaki genel destek algısını yansıtacak şekilde ele alınmıştır. Yani araştırmada desteğin kaynağından daha çok algılanan desteğin sosyal çalışmacıların yaşam doyumları ve yaşam kaliteleri üzerindeki koruyucu etkisine odaklanılmıştır.

Araştırmaya katılan sosyal çalışmacıların %74,4'ü kadın, %25,6'sı erkektir. Katılımcıların yaş aralıkları 20-34 yaş aralığında yoğunluk göstermektedir. %84,9'u 20-34 yaş aralığında iken %15,1'i 35 ve üzeri yaş aralığında yer almaktadır.

Katılımcıların %65,7'si bekar, %34,3'ü evli veya boşanmıştır. Katılımcıların eğitimi düzeyi lisans ve yüksek lisans düzeyinde yoğunluk göstermektedir. 56,4'ü lisans mezunu iken 35,5'i yüksek lisans mezunudur. Katılımcıların ekonomik durumunun çoğunlukla orta ve iyi olduğu görülmektedir. %63,4'ünün ekonomik durumu orta iken %25,0'ının ise iyidir. Katılımcılar çoğunlukla çocuk ve genç, sağlık alanında ve sosyal hizmetin diğer alanlarında çalışmaktadırlar. %17,4'ü çocuk ve gençlik, %16,3'ü sağlık (tıbbi ve psikiyatrik) alanında, %29,7'si diğer alanlarda görev almaktadırlar. Katılımcıların destek durumu evet ve kısmen arasında yoğun olduğu anlaşılmaktadır. %55,2'si iş yerinde destek görürken, %42,4'ü kısmen destek görmektedir. Son olarak katılımcıların birçoğunun çalışma ortamı iyi ve orta olduğu görülmektedir. %43,6'sının çalışma ortamı iyi, %39,0'ının ortadır.

Tablo 3. Cinsiyet ile Ölçekler Arasındaki İlişkiye Yönelik T-Testi Sonuçları

Ölçekler	Cinsiyet	N	X	Ss.	t	Sd.	P																																																																				
YDÖ Toplam	Kadın	128	2,89	,80	-,437	170	,662																																																																				
	Erkek	44	2,95	,76				DSÖYKÖ Bedensel Alan Alt Boyutu	Kadın	128	3,58	,73	-1,74	170	,083	Erkek	44	3,75	,49	DSÖYKÖ Ruhsal Alan Alt Boyutu	Kadın	128	3,28	,66	-1,20	170	,231	Erkek	44	3,41	,52	DSÖYKÖ Sosyal İlişkiler Alt Boyutu	Kadın	128	3,31	,81	-1,29	170	,200	Erkek	44	3,47	,68	DSÖYKÖ Çevresel Alan Alt Boyutu	Kadın	128	3,27	,63	-,218	170	,827	Erkek	44	3,29	,61	DSÖYKÖ Toplam	Kadın	128	3,36	,58	-1,24	170	,216	Erkek	44	3,48	,49	ASÖ Toplam	Kadın	128	3,03	,61	2,81	170	,005
DSÖYKÖ Bedensel Alan Alt Boyutu	Kadın	128	3,58	,73	-1,74	170	,083																																																																				
	Erkek	44	3,75	,49				DSÖYKÖ Ruhsal Alan Alt Boyutu	Kadın	128	3,28	,66	-1,20	170	,231	Erkek	44	3,41	,52	DSÖYKÖ Sosyal İlişkiler Alt Boyutu	Kadın	128	3,31	,81	-1,29	170	,200	Erkek	44	3,47	,68	DSÖYKÖ Çevresel Alan Alt Boyutu	Kadın	128	3,27	,63	-,218	170	,827	Erkek	44	3,29	,61	DSÖYKÖ Toplam	Kadın	128	3,36	,58	-1,24	170	,216	Erkek	44	3,48	,49	ASÖ Toplam	Kadın	128	3,03	,61	2,81	170	,005	Erkek	44	2,74	,50								
DSÖYKÖ Ruhsal Alan Alt Boyutu	Kadın	128	3,28	,66	-1,20	170	,231																																																																				
	Erkek	44	3,41	,52				DSÖYKÖ Sosyal İlişkiler Alt Boyutu	Kadın	128	3,31	,81	-1,29	170	,200	Erkek	44	3,47	,68	DSÖYKÖ Çevresel Alan Alt Boyutu	Kadın	128	3,27	,63	-,218	170	,827	Erkek	44	3,29	,61	DSÖYKÖ Toplam	Kadın	128	3,36	,58	-1,24	170	,216	Erkek	44	3,48	,49	ASÖ Toplam	Kadın	128	3,03	,61	2,81	170	,005	Erkek	44	2,74	,50																				
DSÖYKÖ Sosyal İlişkiler Alt Boyutu	Kadın	128	3,31	,81	-1,29	170	,200																																																																				
	Erkek	44	3,47	,68				DSÖYKÖ Çevresel Alan Alt Boyutu	Kadın	128	3,27	,63	-,218	170	,827	Erkek	44	3,29	,61	DSÖYKÖ Toplam	Kadın	128	3,36	,58	-1,24	170	,216	Erkek	44	3,48	,49	ASÖ Toplam	Kadın	128	3,03	,61	2,81	170	,005	Erkek	44	2,74	,50																																
DSÖYKÖ Çevresel Alan Alt Boyutu	Kadın	128	3,27	,63	-,218	170	,827																																																																				
	Erkek	44	3,29	,61				DSÖYKÖ Toplam	Kadın	128	3,36	,58	-1,24	170	,216	Erkek	44	3,48	,49	ASÖ Toplam	Kadın	128	3,03	,61	2,81	170	,005	Erkek	44	2,74	,50																																												
DSÖYKÖ Toplam	Kadın	128	3,36	,58	-1,24	170	,216																																																																				
	Erkek	44	3,48	,49				ASÖ Toplam	Kadın	128	3,03	,61	2,81	170	,005	Erkek	44	2,74	,50																																																								
ASÖ Toplam	Kadın	128	3,03	,61	2,81	170	,005																																																																				
	Erkek	44	2,74	,50																																																																							

YDÖ ve cinsiyet arasında ilişki yoktur ($t[170]=-,437; p>0.05$). DSÖYKÖ toplam ($t[170]=-1,24; p>0.05$), DSÖYKÖ alt boyutları; bedensel alan ($t[170]=-1,74; p>0.05$), ruhsal alan ($t[170]=-1,20; p>0.05$), sosyal ilişkiler ($t[170]=-1,29; p>0.05$) ve çevresel alan ($t[170]=-2,18; p>0.05$) ile cinsiyet arasında ilişki yoktur. ASÖ ile cinsiyet arasında ilişki vardır ($t[170]=2,81; p<0.05$). Hipotezlerden H0(1), H0(2) ve H1(6) kabul edilirken H0(3), H1(4) ve H1(5) hipotezi reddedilmiştir.

Tablo 4. Yaş ile Ölçekler Arasındaki İlişkiye Yönelik T-Testi Sonuçları

Ölçekler	Yaş	N	X	Ss.	Sd.	t	P
YDÖ Toplam	20-34	146	2,89	,780			
	35 ve üzeri	26	2,96	,873	170	-,417	,677
DSÖYKÖ Bedensel Alan Alt Boyutu	20-34	146	3,64	,664			
	35 ve üzeri	26	3,51	,795	170	,873	,389
DSÖYKÖ Ruhsal Alan Alt Boyutu	20-34	146	3,30	,608			
	35 ve üzeri	26	3,41	,760	170	-,864	,858
DSÖYKÖ Sosyal İlişkiler Alt Boyutu	20-34	146	3,33	,796			
	35 ve üzeri	26	3,47	,693	170	-,834	,406
DSÖYKÖ Çevresel Alan Alt Boyutu	20-34	146	3,27	,638			
	35 ve üzeri	26	3,27	,564	170	,032	,975
DSÖYKÖ Toplam	20-34	146	3,38	,562			
	35 ve üzeri	26	3,42	,604	170	-,255	,799
ASÖ Toplam	20-34	146	27,6	8,27			
	35 ve üzeri	26	26,26	9,00	170	,789	,431

YDÖ, DSÖYKÖ toplam ve üç alt boyutu ve de ASÖ ile yaş faktörü arasında ilişki bulunmamaktadır (YDÖ, $t[170]=-0,417$; $p>0,05$; DSÖYKÖ toplam, $t[170]=-0,255$; $p>0,05$; Bedensel Alan, $t[170]=0,873$; $p>0,05$; Ruhsal Alan, $t[170]=-0,864$; $p>0,05$; Sosyal İlişkiler, $t[170]=-0,834$; $p>0,05$; ASÖ, $t[170]=0,789$; $p>0,05$). DSÖYKÖ Çevresel Alan Alt Boyutu ile yaş faktörü arasında ilişki vardır ($t[170]=0,032$; $p<0,05$). H0(7) ve H0(9) hipotezleri kabul edilirken H1(10) ve H1(12) reddedilmiştir. H0(8) ve H1(11) hipotezleri de kısmen kabul edilmiştir.

Tablo 5. Medeni Durum ile Ölçekler Arasındaki İlişkiye Yönelik T-Testi Sonuçları

Ölçekler	Medeni Durum	N	X	Ss.	Sd.	t	P
YDÖ Toplam	Evlilik Deneyimi	59	3,05	,787			
	Olan	113	2,83	,789	170	1,74	,083
	Bekar						
DSÖYKÖ Bedensel Alan Alt Boyutu	Evlilik Deneyimi	59	3,65	,677			
	Olan	113	3,60	,690	170	,436	,663
	Bekar						
DSÖYKÖ Ruhsal Alan Alt Boyutu	Evlilik Deneyimi	59	3,41	,584			
	Olan	113	3,26	,653	170	1,42	,157
	Bekar						
DSÖYKÖ Sosyal İlişkiler Alt Boyutu	Evlilik Deneyimi	59	3,50	,687			
	Olan	113	3,28	,818	170	1,78	,076
	Bekar						
DSÖYKÖ Çevresel Alan Alt Boyutu	Evlilik Deneyimi	59	3,31	,601			
	Olan	113	3,25	,640	170	,574	,566
	Bekar						
DSÖYKÖ Toplam	Evlilik Deneyimi	59	3,47	,527			
	Olan	113	3,35	,584	170	1,30	,196
	Bekar						
ASÖ Toplam	Evlilik Deneyimi	59	26,3	7,37			
	Olan	113	28,0	8,83	170	-1,29	,197
	Bekar						

YDÖ, DSÖYKÖ toplam ve alt boyutları ve de ASÖ ile medeni durum arasında ilişki bulunmamaktadır (YDÖ, $t[170]=1,74$; $p>0.05$; DSÖYKÖ Toplam, $t[170]=1,30$; $p>0.05$; Bedensel Alan, $t[170]=,436$; $p>0.05$; Ruhsal Alan, $t[170]=1,42$; $p>0.05$; Sosyal İlişkiler, $t[170]=1,78$; $p>0.05$; Çevresel Alan, $t[170]=,574$; $p>0.05$; ASÖ, $t[170]=-1,29$; $p>0.05$). Hipotezlerden H0(13), H0(14) ve H0(15) kabul edilirken H1(16), H1(17) ve H1(18) reddedilmiştir.

Tablo 6. Eğitim Düzeyi ile Ölçekler Arasındaki İlişkiye Yönelik ANOVA ve WELCH Testi Sonuçları

Ölçekler	Eğitim Düzeyi	N	X	Ss.	Sd.	F	P
YDÖ Toplam	Lisans	97	2,87	,787	2-169	,345	,709
	Yüksek	61	2,97	,798			
	Lisans	14	2,85	,850			
	Doktora						
DSÖYKÖ Bedensel Alan Alt Boyutu	Lisans	97	3,64	,698	2-169	,451	,638
	Yüksek	61	3,63	,627			
	Lisans	14	3,45	,848			
	Doktora						
DSÖYKÖ Ruhsal Alan Alt Boyutu	Lisans	97	3,23	,657	2-169	1,84*	,174*
	Yüksek	61	3,39	,495			
	Lisans	14	3,55	,897			
	Doktora						
DSÖYKÖ Sosyal İlişkiler Alt Boyutu	Lisans	97	3,34	,810	2-169	,884*	,422*
	Yüksek	61	3,43	,642			
	Lisans	14	3,07	1,07			
	Doktora						
DSÖYKÖ Çevresel Alan Alt Boyutu	Lisans	97	3,24	,652	2-169	,316	,730
	Yüksek	61	3,32	,568			
	Lisans	14	3,29	,714			
	Doktora						
DSÖYKÖ Toplam	Lisans	97	3,36	,607	2-169	,459*	,636*
	Yüksek	61	3,44	,453			
	Lisans	14	3,34	,730			
	Doktora						
ASÖ Toplam	Lisans	97	2,94	,606	2-169	,633	,517
	Yüksek	61	2,95	,548			
	Lisans	14	3,13	,757			
	Doktora						

* Varyanslar homojen olmadığı için WELCH testi sonucu kullanılmıştır.

YDÖ, DSÖYKÖ toplam ve alt boyutları ve de ASÖ ile eğitim düzeyi arasında ilişki bulunmamaktadır (YDÖ, $F = ,345$; $p > 0.05$; DSÖYKÖ Toplam, $F = ,459$; $p > 0.05$; DSÖYKÖ Bedensel Alan, $F = ,451$; $p > 0.05$; DSÖYKÖ Ruhsal Alan, $F = 1,84$; $p > 0.05$; DSÖYKÖ Sosyal İlişkiler, $F = ,884$; $p > 0.05$; DSÖYKÖ Çevresel Alan, $F = ,316$; $p > 0.05$; ASÖ, $F = ,633$; $p > 0.05$). Hipotezlerden H0(19), H0(20) ve H0(21) kabul edilirken H1(22), H1(23) ve H1(24) reddedilmiştir.

Tablo 7. Ekonomik Durum ile Ölçekler Arasındaki İlişkiye Yönelik ANOVA ve WELCH Testi Sonuçları

Ölçekler	Ekonomik Durum	N	X	Ss.	Sd.	F	P
YDÖ Toplam	Çok İyi	2	2,00	1,41			
	İyi	43	3,31	,549			
	Orta	109	2,94	,731	4-	26,5*	,001*
	Kötü	15	1,97	,594	167		
	Çok Kötü	3	1,26	,305			
DSÖYKÖ Bedensel Alan Alt Boyutu	Çok İyi	2	3,14	2,02			
	İyi	43	3,31	,607			
	Orta	109	2,94	,673	4-	2,01*	,228*
	Kötü	15	1,97	,555	167		
	Çok Kötü	3	1,26	1,00			
DSÖYKÖ Ruhsal Alan Alt Boyutu	Çok İyi	2	2,58	1,29			
	İyi	43	3,39	,572			
	Orta	109	3,35	,628	4-	2,26	,064
	Kötü	15	2,98	,682	167		
	Çok Kötü	3	2,94	,384			
DSÖYKÖ Sosyal İlişkiler Alt Boyutu	Çok İyi	2	2,83	1,17			
	İyi	43	3,59	,632			
	Orta	109	3,37	,764	4-	5,02	,001**
	Kötü	15	2,62	,862	167		
	Çok Kötü	3	3,22	,838			
DSÖYKÖ Çevresel Alan Alt Boyutu	Çok İyi	2	3,81	,088			
	İyi	43	3,49	,558			
	Orta	109	3,30	,571	4-	9,52	,001**
	Kötü	15	2,51	,532	167		
	Çok Kötü	3	2,66	1,06			
DSÖYKÖ Toplam	Çok İyi	2	3,09	1,14			
	İyi	43	3,55	,466			
	Orta	109	3,42	,561	4-	5,76	,001**
	Kötü	15	2,84	,425	167		
	Çok Kötü	3	2,92	,784			
ASÖ Toplam	Çok İyi	2	2,92	1,91			
	İyi	43	2,93	,521			
	Orta	109	2,88	,568	4-	2,95*	,130*
	Kötü	15	3,44	,608	167		
	Çok Kötü	3	3,61	,516			

*Varyanslar homojen olmadığı için WELCH testi sonucu kullanılmıştır.

**p<0.05

YDÖ, DSÖYKÖ toplam ve 2 alt boyut ile ekonomik durum arasında ilişki bulunmaktadır (YDÖ, $F=26,5$; $p<0.05$; DSÖYKÖ Toplam, $F=5,76$; $p<0.05$; DSÖYKÖ Sosyal İlişkiler, $F=5,02$; $p<0.05$; DSÖYKÖ Çevresel Alan, $F=9,52$; $p<0.05$). DSÖYKÖ'nün iki alt boyutu ve ASÖ toplam ile ekonomik durum arasında ilişki yoktur (DSÖYKÖ Bedensel Alan, $F=2,01$; $p>0.05$; DSÖYKÖ Ruhsal Alan, $F=2,26$; $p>0.05$; ASÖ Toplam, $F=2,95$; $p>0.05$). Hipotezlerden H0(27) ve H1(28) kabul edilirken H0(25) ve H1(30) reddedilmiştir. H0(26) ve H1(29) da kısmen kabul edilmiştir.

Hangi gruplar arasında anlamlı farklılık olduğunu saptamak için Tukey HSD testi yapılmıştır. Test sonucuna göre, ekonomik durumunu iyi olarak değerlendiren sosyal çalışmacılar ile orta, kötü ve çok kötü olarak değerlendiren sosyal çalışmacıların yaşam doyumları arasında anlamlı farklılık olduğu görülmüştür. Ekonomik durumunu iyi ile kötü; orta ile kötü olarak değerlendiren sosyal çalışmacıların yaşam kaliteleri (sosyal ilişkiler alt boyutu) arasında anlamlı farklılık olduğu saptanmıştır. Ekonomik durumunu çok iyi ile kötü; iyi ile kötü; orta ile kötü olarak değerlendiren sosyal çalışmacıların yaşam kaliteleri (çevresel alan alt boyutu) arasında anlamlı farklılık olduğu tespit edilmiştir. Ekonomik durumunu iyi ile kötü; orta ile kötü olarak değerlendiren sosyal çalışmacıların yaşam kaliteleri (toplam) arasında anlamlı farklılık olduğu görülmüştür. Ekonomik durumunu iyi ile kötü; orta ile kötü olarak değerlendiren sosyal çalışmacıların algıladıkları stres düzeyleri arasında anlamlı farklılık olduğu saptanmıştır.

Tablo 8. Çalışma Alanı ile Ölçekler Arasındaki İlişkiye Yönelik ANOVA ve WELCH Testi Sonuçları

Ölçekler	Çalışma Alanı	N	X	Ss.	Sd.	F	P
YDÖ Toplam	Adli Sosyal Hizmet	12	2,96	,648		,067	,796
	Aile	8	2,80	,919		,158	,691
	Çocuk ve Genç	30	2,96	,784		,189	,664
	Engelli	17	2,68	,894		1,54	,215
	Yaşlı	18	2,92	,829	1-170	,005	,942
	Göç	16	2,81	,621		,262	,610
	Kadın	11	3,05	,699		,392	,532
	Sağlık (Tıbbi ve Psikiyatrik Alan)	28	2,93	,882		,037	,848
	Diğer	51	2,89	,790		,015	,904
	Alt Boyutu	Adli Sosyal Hizmet	12	3,48	,792		,511
Aile		8	3,85	,678		,967	,327
Çocuk ve Genç		30	3,67	,664		,205	,651
Engelli		17	3,31	,819		4,02	,046**
Yaşlı		18	3,78	,532	1-170	1,11	,293
Göç		16	3,40	,793		1,87	,173
Kadın		11	3,41	,729		1,09	,297
Sağlık (Tıbbi ve Psikiyatrik Alan)		28	3,77	,530		1,63	,203
Diğer		51	3,61	,652		,019	,890
Boyutu		Adli Sosyal Hizmet	12	3,30	,724		,005
	Aile	8	3,39	,397		,127	,722
	Çocuk ve Genç	30	3,31	,665		,000	,991
	Engelli	17	3,00	,767		4,56	,034**
	Yaşlı	18	3,55	,530	1-170	2,86	,092
	Göç	16	3,15	,613		1,15	,285
	Kadın	11	3,59	,684		2,20	,139
	Sağlık (Tıbbi ve Psikiyatrik Alan)	28	3,42	,561		,917	,340
	Diğer	51	3,24	,583		,873	,351

Sosyal Çalışmacıların Yaşam Doyumunu ve Yaşam Kalitesi ile Algılanan Stres Düzeylerinin İncelenmesi

DSÖYKÖ Sosyal İlişkiler	Adli Sosyal Hizmet	12	3,41	,494		,076	,783
	Aile	8	3,54	,889		,469	,494
	Çocuk ve Genç	30	3,53	,675		1,87	,173
	Engelli	17	2,94	,738		5,47	,020**
	Yaşlı	18	3,57	,375	1-170	4,86*	,033*
	Göç	16	3,10	,840		1,85	,175
	Kadın	11	3,00	1,11		1,24*	,289*
	Sağlık (Tıbbi ve Psikiyatrik Alan)	28	3,41	,854		,197	,658
	Diğer	51	3,33	,765		,064	,801
	DSÖYKÖ Çevresel Alan	Adli Sosyal Hizmet	12	3,38	,447		,380
Aile		8	3,42	,508		,443	,506
Çocuk ve Genç		30	3,32	,622		,207	,650
Engelli		17	2,97	,681		4,62	,033**
Yaşlı		18	3,43	,489	1-170	1,31	,254
Göç		16	3,09	,592		1,52	,219
Kadın		11	3,22	,774		0,75	,784
Sağlık (Tıbbi ve Psikiyatrik Alan)		28	3,34	,668		,371	,543
Diğer		51	3,26	,638		,043	,835
DSÖYKÖ Toplam		Adli Sosyal Hizmet	12	3,39	,503		,001
	Aile	8	3,55	,453		,666	,416
	Çocuk ve Genç	30	3,46	,540		,531	,467
	Engelli	17	3,05	,681		6,84	,010**
	Yaşlı	18	3,58	,374	1-170	2,37	,125
	Göç	16	3,18	,600		2,32	,129
	Kadın	11	3,30	,700		,267	,606
	Sağlık (Tıbbi ve Psikiyatrik Alan)	28	3,48	,535		,947	,332
	Diğer	51	3,36	,546		,199	,656
	ASÖ Toplam	Adli Sosyal Hizmet	12	3,01	,543		,113
Aile		8	2,92	,613		,026	,873
Çocuk ve Genç		30	2,85	,467		1,21	,272
Engelli		17	3,24	,807		2,42*	,137*
Yaşlı		18	2,72	,576	1-170	3,15	,077
Göç		16	3,16	,535		2,05	,154
Kadın		11	2,98	,742		,021	,886
Sağlık (Tıbbi ve Psikiyatrik Alan)		28	2,74	,522		4,37	,038**
Diğer		51	3,05	,551		1,69	,194

* Varyanslar homojen olmadığı için WELCH testi sonucu kullanılmıştır.

**p<0.05

YDÖ, DSÖYKÖ toplam ve bedensel, ruhsal, sosyal ilişkiler ve çevresel alan alt boyutları (engellilik alanı hariç) ve de ASÖ (sağlık alanı hariç) ile çalışma alanı arasında ilişki yoktur. DSÖYKÖ toplam ve bedensel, ruhsal, sosyal ilişkiler ve çevresel alan alt boyutları ile engellilik alanı; ASÖ ile sağlık alanı arasında ilişki bulunmaktadır. Hipotezlerden H0(31) ve H0(33) kabul edilirken H1(34) ve H1(36) reddedilmiştir. H0(32) ve H1(35) de kısmen kabul edilmiştir.

Tablo 9. Destek Durumu ile Ölçekler Arasındaki İlişkiye Yönelik ANOVA Sonuçları

Ölçekler	Destek Durumu	N	X	Ss.	Sd.	F	P
YDÖ Toplam	Evet	95	3,09	,767			
	Kısmen	73	2,70	,736	2-169	7,23	,001**
	Hayır	4	2,15	1,25			
DSÖYKÖ Bedensel Alan Alt Boyutu	Evet	95	3,78	,597			
	Kısmen	73	3,43	,734	2-169	6,77	,001**
	Hayır	4	3,21	,795			
DSÖYKÖ Ruhsal Alan Alt Boyutu	Evet	95	3,40	,589			
	Kısmen	73	3,20	,666	2-169	2,22	,111
	Hayır	4	3,20	,831			
DSÖYKÖ Sosyal İlişkiler Alt Boyutu	Evet	95	3,54	,735			
	Kısmen	73	3,13	,771	2-169	6,92	,001**
	Hayır	4	2,91	,957			
DSÖYKÖ Çevresel Alan Alt Boyutu	Evet	95	3,41	,606			
	Kısmen	73	3,12	,585	2-169	5,12	,007**
	Hayır	4	2,96	1,17			
DSÖYKÖ Toplam	Evet	95	3,53	,520			
	Kısmen	73	3,22	,568	2-169	7,59	,001**
	Hayır	4	3,07	,758			
ASÖ Toplam	Evet	95	2,84	,546			
	Kısmen	73	3,10	,636	2-169	4,01	,020**
	Hayır	4	3,10	,645			

**p<0.05

YDÖ, DSÖYKÖ toplam ve 3 alt boyutu ve de ASÖ ile destek durumu arasında ilişki bulunmaktadır (YDÖ, $F=7,23$; $p<0.05$; DSÖYKÖ toplam, $F=7,59$; $p<0.05$; DSÖYKÖ Bedensel Alan, $F=6,77$; $p<0.05$; DSÖYKÖ Sosyal İlişkiler, $F=6,92$; $p<0.05$; DSÖYKÖ Çevresel Alan, $F=5,12$; $p<0.05$; ASÖ, $F=4,01$; $p<0.05$). DSÖYKÖ'nün ruhsal alan alt boyutu ile destek durumu arasında ilişki yoktur ($F=2,22$; $p>0.05$). Hipotezlerden H0(37) ve H0(39) kabul edilirken H1(40) ve H1(42) reddedilmiştir. H0(38) ve H1(41) de kısmen kabul edilmiştir.

Hangi gruplar arasında anlamlı farklılık olduğunu saptamak için Tukey HSD testi yapılmıştır. Test sonucuna göre, iş yerinde verilen destek durumunu evet olarak değerlendiren sosyal çalışmacılar ile kısmen ve hayır olarak değerlendiren sosyal çalışmacıların yaşam doyumları arasında anlamlı farklılık olduğu görülmüştür. Destek durumunu evet olarak değerlendiren sosyal çalışmacılar ile kısmen olarak değerlendiren sosyal çalışmacıların yaşam kaliteleri (bedensel alan alt boyutu) arasında anlamlı farklılık olduğu saptanmıştır. Destek durumunu evet olarak değerlendiren sosyal çalışmacılar ile kısmen olarak değerlendiren sosyal çalışmacıların yaşam kaliteleri (sosyal ilişkiler alt boyutu) arasında anlamlı farklılık olduğu tespit edilmiştir. Destek durumunu evet olarak değerlendiren sosyal çalışmacılar ile kısmen olarak değerlendiren sosyal çalışmacıların yaşam kaliteleri (çevresel alan alt boyutu) arasında anlamlı farklılık olduğu görülmüştür. Destek durumunu evet olarak değerlendiren sosyal çalışmacılar ile kısmen olarak değerlendiren sosyal çalışmacıların yaşam kaliteleri (toplam) arasında anlamlı farklılık olduğu tespit edilmiştir. Destek durumunu evet olarak değerlendiren sosyal çalışmacılar ile kısmen olarak değerlendiren sosyal çalışmacıların algıladıkları stres düzeyleri arasında anlamlı farklılık olduğu saptanmıştır.

Tablo 10. Çalışma Ortamı ile Ölçekler Arasındaki İlişkiye Yönelik ANOVA Sonuçları

Ölçekler	Çalışma Ortamı	N	X	Ss.	Sd.	F	P
YDÖ Toplam	Çok iyi	12	3,15	,894	4-167	5,50	,001**
	İyi	75	3,15	,726			
	Orta	67	2,73	,761			
	Kötü	16	2,35	,728			
	Çok kötü	2	2,50	,989			
DSÖYKÖ Bedensel Alan Alt Boyutu	Çok iyi	12	3,92	,800	4-167	3,92	,005**
	İyi	75	3,78	,589			
	Orta	67	3,43	,694			
	Kötü	16	3,43	,758			
	Çok kötü	2	3,07	,303			
DSÖYKÖ Ruhsal Alan Alt Boyutu	Çok iyi	12	3,44	,718	4-167	2,44	,049
	İyi	75	3,46	,600			
	Orta	67	3,19	,606			
	Kötü	16	3,11	,719			
	Çok kötü	2	2,83	,471			
DSÖYKÖ Sosyal İlişkiler Alt Boyutu	Çok iyi	12	3,72	1,00	4-167	4,51	,002**
	İyi	75	3,56	,653			
	Orta	67	3,17	,806			
	Kötü	16	2,93	,690			
	Çok kötü	2	2,83	1,17			
DSÖYKÖ Çevresel Alan Alt Boyutu	Çok iyi	12	3,75	,815	4-167	7,26	,001**
	İyi	75	3,43	,513			
	Orta	67	3,14	,594			
	Kötü	16	2,85	,661			
	Çok kötü	2	2,37	,707			
DSÖYKÖ Toplam	Çok iyi	12	3,71	,694	4-167	6,24	,001**
	İyi	75	3,56	,477			
	Orta	67	3,24	,563			
	Kötü	16	3,08	,558			
	Çok kötü	2	2,77	,159			
ASÖ Toplam	Çok iyi	12	2,75	,811	4-167	3,64	,007**
	İyi	75	2,82	,534			
	Orta	67	3,07	,548			
	Kötü	16	3,31	,719			
	Çok kötü	2	2,64	,505			

**p<0.05

YDÖ, DSÖYKÖ toplam ve alt boyutları ve de ASÖ ile çalışma ortamı arasında ilişki vardır (YDÖ, $F=5,50$; $p<0.05$; DSÖYKÖ toplam, $F=3,92$; $p<0.05$; DSÖYKÖ Bedensel Alan, $F=3,92$; $p<0.05$; DSÖYKÖ Ruhsal Alan, $F=2,44$; $p<0.05$; DSÖYKÖ Sosyal İlişkiler, $F=4,51$; $p<0.05$; DSÖYKÖ Çevresel Alan, $F=7,26$; $p<0.05$; ASÖ, $F=3,64$; $p<0.05$). Hipotezlerden H0(43), H0(44) ve H0(45) reddedilirken H1(46), H(47) ve H(48) kabul edilmiştir.

Hangi gruplar arasında anlamlı farklılık olduğunu saptamak için Tukey HSD testi yapılmıştır. Test sonucuna göre, çalışma ortamını çok iyi ile kötü; iyi ile orta ve kötü olarak değerlendiren sosyal çalışmacıların yaşam doyumları arasında anlamlı farklılık olduğu görülmüştür. Çalışma ortamını iyi ile orta olarak değerlendiren sosyal çalışmacıların yaşam kaliteleri (bedensel alan alt boyutu) arasında anlamlı farklılık olduğu saptanmıştır. Çalışma ortamını iyi ile orta; iyi ile kötü olarak değerlendiren sosyal çalışmacıların yaşam kaliteleri (sosyal ilişkiler alt boyutu) arasında anlamlı farklılık olduğu tespit edilmiştir. Çalışma ortamını çok iyi ile orta, kötü ve çok kötü; iyi ile orta ve kötü olarak değerlendiren sosyal çalışmacıların yaşam kaliteleri (çevresel alan alt boyutu) arasında anlamlı farklılık olduğu görülmüştür. Çalışma ortamını çok iyi ile orta ve kötü; iyi ile orta ve kötü olarak değerlendiren sosyal çalışmacıların yaşam kaliteleri (toplam) arasında anlamlı farklılık olduğu saptanmıştır. Çalışma ortamını iyi ile kötü olarak değerlendiren sosyal çalışmacıların algıladıkları stres düzeyleri arasında anlamlı farklılık olduğu bulunmuştur.

Tablo 11. Ölçeklere İlişkin Pearson Korelasyon Sonuçları

		1	2	3	4	5	6	7
YDÖ	r	1						
Toplam	p							
	n	172						
ASÖ	r	-,390**	1					
Toplam	p	<,001						
	n	172						
DSÖYKÖ	r	,364**	-,653**	1				
Bedensel	p	<,001	<,001					
Alan Alt	n	172	172					
Boyutu								
DSÖYKÖ	r	,475**	-,593**	,661**	1			
Ruhsal Alan	p	<,001	<,001	<,001				
Alt Boyutu	n	172	172	172				
DSÖYKÖ	r	,387**	-,538**	,585**	,596**	1		
Sosyal	p	<,001	<,001	<,001	<,001			
İlişkiler Alt	n	172	172	172	172			
Boyutu								
DSÖYKÖ	r	,510**	-,491**	,586**	,558**	,554**	1	
Çevresel	p	<,001	<,001	<,001	<,001	<,001		
Alan Alt	n	172	172	172	172	172		
Boyutu								
DSÖYKÖ	r	,517**	-,683**	,850**	,837**	,840**	,799*	1
Toplam	p	<,001	<,001	<,001	<,001	<,001	<,001	
	n	172	172	172	172	172	172	

**p<0.05

Yapılan pearson korelasyon analizi sonucunda yaşam doyumu ile algılanan stres arasında anlamlı ve negatif bir ilişki olduğu bulunmuştur ($r=-,390$; $p<0.05$). Bu sonuç sosyal çalışmacıların yaşam doyumu puanları arttıkça algılanan stres puanlarının azaldığını; algılanan stres puanları azalırken yaşam doyumu puanlarının arttığını göstermektedir. Hipotezlerden H1 kabul edilmiştir.

Yaşam doyumu ve DSÖYKÖ alt boyutları; bedensel alan ($r=,364$; $p<0.05$), ruhsal alan ($r=,475$; $p<0.05$), sosyal ilişkiler ($r=,387$; $p<0.05$), çevresel alan ($r=,510$; $p<0.05$) ve de DSÖYKÖ toplam ($r=,517$; $p<0.05$) arasında anlamlı ve pozitif ilişki vardır. Bu sonuç sosyal çalışmacıların yaşam doyumu puanları arttıkça yaşam kalitesi puanlarının arttığını; yaşam doyumu puanları azalırken yaşam kalitesi puanlarının azaldığını göstermektedir. Hipotezlerden H3 kabul edilmiştir.

Algılanan stres ile DSÖYKÖ alt boyutları; bedensel alan ($r= -,653$; $p<0.05$), ruhsal alan ($r=-,593$; $p<0.05$), sosyal ilişkiler ($r=-,538$; $p<0.05$), çevresel alan ($r=-$

,491; $p < 0.05$) ve de DSÖYKÖ toplam ($r = -.683$; $p < 0.05$) arasında anlamlı ve negatif ilişki vardır. Bu sonuç sosyal çalışmacıların yaşam kalitesi puanları arttıkça algılanan stres puanlarının azaldığını; algılanan stres puanları azalırken yaşam kalitesi puanlarının arttığını göstermektedir. Hipotezlerden H2 kabul edilmiştir.

Tartışma

Bu çalışmada sosyal çalışmacıların hem yaşam doymaları, yaşam kaliteleri ve algıladıkları stres düzeyleri sosyodemografik özellikleri açısından değerlendirilmiş hem de yaşam doymu, yaşam kalitesi ve algılanan stres düzeyi arasındaki ilişki incelenmiştir. Araştırmanın sonuçlarından sosyal çalışmacıların yaşam doymu ve yaşam kalitesi ile ekonomik durumu, destek durumunu ve çalışma ortamı; algılanan stres düzeyi ile cinsiyeti, destek durumu ve çalışma ortamı arasında ilişki olduğu saptanmıştır. Ayrıca yaşam kalitesi ve yaşam doymu ile stres düzeyi arasında negatif; yaşam doymu ve yaşam kalitesi arasında da pozitif ilişki olduğu bulunmuştur. Bu araştırmanın sonuçlarını literatürdeki çalışmaların sonuçları çoğunlukla desteklemektedir.

Baran (2022: 61-67) çalışmasında lisansüstü eğitim alan ve çocuk sahibi olan kadın sosyal çalışmacıların yaşam doymalarının daha yüksek düzeyde olduğunu saptamıştır. Sosyal hizmetin problem odaklı bir alan olması, sosyal çalışmacıların aşırı iş yüküne maruz kalması, kısa sürede yoğun ve zorlu vakalar ile çalışması, idarecilerinin yüksek performans beklentisiyle karşılaşması, hak edilenden düşük ücret alması, yetersiz özlük hakkının olması gibi durumların sosyal çalışmacıların yaşam doymalarının düşük düzeyde olmasına neden olabileceğini vurgulamıştır. Ayrıca yaş, medeni durum, mesleki kıdem ve gelir düzeyi gibi değişkenlerin de yaşam doymu üzerinde anlamlı bir etkisi olmadığını saptamışlardır. Dhoooper vd. (1989: 70) da çalışmalarında daha yüksek eğitim düzeyine ve ekonomik gelire sahip sosyal çalışmacıların yaşam doymalarının daha yüksek olduğunu tespit etmişlerdir. Dahası, medeni durumun genel yaşam doymu üzerinde etkisi olmasa da destekleyici eşe sahip sosyal çalışmacıların daha düşük düzeyde stresi deneyimlediklerini saptamışlardır. Bu sonuçlardan farklı olarak bu çalışmada ise sosyal çalışmacıların yaşam doymalarının cinsiyete ve eğitim düzeyine göre anlamlı farklılık göstermediği ortaya çıkarılmıştır. Ayrıca bu çalışmada da sosyal çalışmacıların yaşam doymalarının ekonomik durum açısından farklılık gösterdiği; yaş ve medeni durum açısından da farklılık göstermediği belirlenmiştir. Ekonomik durum kişinin hem temel ihtiyaçlarını karşılamasını hem de toplumla bütünleşmesini ve kendini gerçekleştirmesini etkileyen bir faktör olarak değerlendirilebilir. Şefkat yorgunluğu ve tükenmişlik gibi duygusal yıpranmaya maruz kalan sosyal çalışmacıların ekonomik durumlarının iyi hale getirilmesi yaşam doymaları üzerinde koruyucu bir faktör olabilir.

Kiremitci (2019: vii) araştırmasında çalışanlara sosyal destek vermenin, kişisel ve mesleki gelişimi artırmaya yönelik faaliyetler düzenlemenin yaşam doyumunu artırabileceğini saptamıştır. Safadi vd. (2019) çalışmalarında iş güvencesinin yaşam doymu üzerinde doğrudan etkisi olduğunu, kurumsal desteğin ve iş stresinin iş tatmini aracılığıyla yaşam doyumunu dolaylı olarak etkilediğini tespit etmişlerdir. Ulucan vd. (2019: 1) çalışmalarında iş yerinde sosyal desteğin tıbbi sosyal hizmet uzmanlarının yaşam doyumlarını anlamlı düzeyde artırdığını saptamışlardır. Bu çalışmada da sosyal çalışmacılara çalıştıkları kurumda destek gösterilip gösterilmemesi durumu ile yaşam doymu arasında anlamlı bir ilişki olduğu bulunmuştur.

Jia vd. (2020: 10) hazırladıkları çalışmalarında rol stresinin, iş-aile çatışmasının yaşam doyumunu azalttığını, iş yerinde işverenden ve çalışanlardan gelen desteğin ise sosyal çalışmacıların rol stresini azaltarak yaşam doyumlarını artırdığını tespit etmişlerdir. Sosyal çalışmacıların çalışma sürelerinin, mesleki yeterliliklerinin, cinsiyetlerinin, medeni durumlarının yaşam doymu ile ilişkili olduğunu bulmuşlardır. Bu çalışmada ise sosyal çalışmacıların cinsiyetleri ve medeni durumları ile yaşam doymu arasında anlamlı bir ilişki olmadığı, destek durumuyla anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür.

Johnson ve Hall (1988: 1336) Talep-Kontrol-Destek Modeli'nde iş yerinde sağlanan sosyal desteğin stresin etkisini azalttığını vurgulamıştır. Yani modelin “sosyal destek” boyutu bu bulgularla doğrudan ilişkilendirilebilir. Sosyal destek, sosyal çalışmacıların iş stresine karşı koruyucu faktör işlevi gören ve yaşam doyumunu artıran bir unsur olarak değerlendirilebilir. Kaynakların Korunması Teori'sine göre, kaynak kaybı bireyde stres hissi oluşturmakta, kaynak edinimi iyi oluşu artırmaktadır. Teoride kaynaklar “nesnelere, koşullar, kişisel özellikler ve enerjiler” olarak sınıflandırılmıştır (Kozikowski vd., 2025: 3). Bulgulardaki sosyal destek, teorinin “koşullar” (düzenli istihdam, destekleyici bir çalışma ortamı vb.) boyutuyla örtüşmektedir.

Kurt (2021: 55-56) yaptığı çalışmada demografik faktörlerden gelir düzeyinin hem algılanan stres hem de yaşam doymu üzerinde, medeni durumun yalnızca algılanan stres üzerinde etkili olduğunu; cinsiyetin ve yaşın ise algılanan stres ve yaşam doymu üzerinde etkili olmadığını tespit etmiştir. Bu çalışmada ise sosyal çalışmacıların ekonomik durumları ile yaşam doymu arasında anlamlı bir ilişki varken algıladıkları stres düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki olmadığı bulunmuştur. Cinsiyet ile yalnızca algılanan stres düzeyi arasında anlamlı bir ilişki olduğu saptanmıştır. Yaşın ve medeni durumun ise hem yaşam doymu hem de algılanan stres düzeyi ile arasında anlamlı bir ilişki olmadığı görülmüştür. Algılanan stresin cinsiyete göre farklılaşması durumu mesleki rollerin ve ebeveynlik rollerinin

eş zamanlı yürütülmesinden kaynaklı rol çatışmaları, iş yükü, cam tavan sendromu ve mobbing çerçevesinde değerlendirilebilir.

Ravalier (2018) yaptığı araştırmada kötü psikososyal çalışma koşullarına maruz kalmanın strese neden olduğunu vurgulamıştır. Bu çalışmada da sosyal çalışmacıların algıladıkları stres düzeylerinin çalışma ortamı açısından farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. Bu bulguları literatürdeki iki temel model teorik olarak desteklemektedir. Siegrist (2016: 9, 11-12) emek-ödül dengesizliğinin (Emek-Ödül Dengesizliği Modeli), Marmot vd. (2009: 124-125) de yüksek iş talebi ile düşük iş kontrolünün (Talep-Kontrol Modeli) çalışanlar üzerinde stres oluşturduğunu belirtmiştir. Çalışma ortamına yönelik yapısal ve psikososyal faktörler, sosyal çalışmacıların algılanan stres düzeylerinin farklılaşmasına neden olabilir.

Araştırmada ayrıca yaşam doyumu, yaşam kalitesi ve algılanan stres düzeyi arasındaki ilişki incelenmiştir. Analiz sonucunda yaşam doyumu ile algılanan stres arasında anlamlı ve negatif bir ilişki olduğu bulunmuştur. Literatür tarandığında iki değişken arasındaki ilişkiyi inceleyen çalışmaların (Kurt, 2021: 50) sonuçları bu çalışmanın sonucuyla tutarlılık gösterdiği tespit edilmiştir.

Yaşam doyumu ve DSÖYKÖ alt boyutları ile DSÖYKÖ toplam arasında anlamlı ve pozitif bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. Algılanan stres ve DSÖYKÖ alt boyutları ile DSÖYKÖ toplam arasında anlamlı ve negatif bir ilişki olduğu saptanmıştır. Ancak literatürde çalışmanın bu iki sonucunu destekleyecek çalışmalara rastlanılmamıştır.

Literatürde sosyal çalışmacıların yaşam doyumlarını ve algıladıkları stres düzeylerini bu araştırmada olduğu gibi inceleyen çalışmalar mevcuttur. Bu çalışmanın asıl katkısı doğrudan sosyal çalışmacıların yaşam kalitelerini ortaya koyması ve bu üç değişkeni bütüncül olarak incelemesidir. Bu değişkenler arasındaki ilişkinin anlaşılması kritik öneme sahiptir. Çünkü bireyin yaşam kalitesini ve yaşam doyumunu artırmanın temel yollarından birinin stresle baş etme becerilerini geliştirmek olduğu söylenebilir.

Sonuç ve Öneriler

Araştırmada yaşam doyumu ve yaşam kalitesi arasında anlamlı ve pozitif bir ilişki olduğu saptanmıştır. Yaşam doyumu ve yaşam kalitesinin ekonomik durum, destek durumu ve çalışma ortamı ile ilişkili olduğu, ancak cinsiyet, yaş, medeni durum, eğitim düzeyi ve çalışma alanı ile ilişkili olmadığı görülmüştür. Bulgular işe yönelik değişkenlerin sosyal çalışmacıların yaşam kalitesi ve yaşam doyumu üzerinde belirleyici olduğunu göstermektedir. Algılanan stres düzeyinin cinsiyet, destek durumu ve çalışma ortamı ile arasında ilişki bulunduğu, fakat yaş, medeni durum, eğitim düzeyi, ekonomik durum ve çalışma alanı ile arasında ilişki olmadığı belirlenmiştir. Yaşam doyumu ve yaşam kalitesi ile algılanan stres arasında anlamlı

ve negatif bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. Bulgulardan algılanan stresin işe bağlı kaynaklarla daha fazla ilişkili olduğu ve farklı cinsiyetlerin stresle baş etme yöntemlerinin algılanan stres düzeyini etkileyebileceği anlaşılmaktadır.

Türkiye'deki sosyal çalışmacı örneklemeine dayalı bu bulgular doğrultusunda şu öneriler geliştirilmiştir:

○ Sosyal çalışmacıların yaşam doyumlarını, yaşam kalitelerini artırmak ve algıladıkları stres düzeylerini azaltmak için çalıştıkları kurumlarda iş yerinde sosyal hizmet programlarının uygulaması yaygınlaştırılmalıdır. Bu programlar sosyal çalışmacıların biyopsikososyal iyilik hallerini olumsuz etkileyen sorunlarının çözülmesine katkı sağlayabilir.

○ Politika yapıcılar sosyal çalışmacıların iyi oluş hallerini artırmaya yönelik ulusal stratejiler geliştirmeli, işverenler de daha kapsayıcı kurum kültürünün (esnek çalışma saatleri, uzaktan çalışma fırsatı, anti-mobbing mekanizmalar vb.) oluşması için çabalamalıdır.

○ Sosyal çalışmacıların lisans eğitimi sürecinde bilgi, beceri ve değer düzeylerini artırmaya yönelik verilen dersler kapsamına iş yerinde sosyal hizmet dersi de eklenmelidir.

○ Sosyal çalışmacıların yaşam doyumlarını, yaşam kalitelerini ve algılanan stres düzeylerini bir bütün olarak inceleyen, çalışma ortamı ve koşulları temelinde fiziksel, psikolojik ve sosyal sağlık düzeylerini değerlendiren, amir/müdür gibi yetkililerin de örnek grubuna dahil edildiği nitel, nicel ve karma yöntemli araştırmaların sayısı artırılmalıdır.

Extended Summary

Social workers, as practitioners of the social work profession, work with various vulnerable client groups. Social workers who encounter clients with different concerns, problems and requests (Sheafor & Horejsi, 2016: 519) may be exposed to problems such as “stress, burnout, compassion fatigue, mobbing, glass ceiling syndrome” in their working lives (Kurt, 2021: 10-11). Such situations can negatively affect social workers life satisfaction and quality of life. Hombrados-Mendieta and Cosano-Rivas (2011) also stated that burnout has a negative effect on life satisfaction. Habletmitoğlu and Özmete (2012: 199) pointed out in their research that social workers generally experience stress due to excessive workload. The purpose of this study is to examine the relationship between social workers' life satisfaction, quality of life, and perceived stress levels and their sociodemographic characteristics, as well as to identify the relationship among their life satisfaction, quality of life, and perceived stress levels.

The research was conducted with the relational survey model. With the approval of the ethics committee the questionnaire form, which consisted of a

sociodemographic information form and scales, was sent to social workers via google forms. At the beginning of the questionnaire form, participants were informed about the purpose of the research and it was emphasized that voluntary participation in the research was essential. A total of 172 social workers voluntarily participated in the study. The data obtained in the research were transferred to the SPSS program, one of the quantitative research analysis programs, and analyzed. In the data analysis process, correlation analysis was used to determine the linear component and the strength of the relationship between two variables. The t-test was used to examine the differences between two groups, and the one-way ANOVA test was used to compare more than two groups. The data were evaluated at 5% significance level with 95% confidence interval (Coşkun et al., 2019: 205, 214, 259).

Parametric tests were utilized in the research. To determine the reliability (internal consistency) of the scales and their subscales, Cronbach's alpha values were calculated (YDÖ= 0.853; DSÖYKÖ= 0.925; DSÖYKÖ Physical Domain Subscale= 0.839; DSÖYKÖ Psychological Domain Subscale= 0.792; DSÖYKÖ Social Relationships Subscale= 0.664; DSÖYKÖ Environmental Domain Subscale= 0.817; ASÖ= 0.890) were calculated. In other words, the Cronbach's alpha coefficients for the scales range from 0.70 to 0.95. This result indicates that the scales are sufficiently reliable.

The results of the data analysis revealed that there was no significant relationship between social workers' life satisfaction and quality of life and their gender, age, marital status, educational level, or field of work; however, significant relationships were found with their economic status, support status, and work environment ($p<0.05$). It was found that there was no relationship between the perceived stress levels of social workers and their age, marital status, educational level, economic status, and field of work, but there was a relationship with their gender, support status, and work environment ($p<0.05$). These results are supported by the results of various studies in the literature on life satisfaction and perceived stress level variables (Baran, 2022; Dhooper & Byars, 1989; Jia et al., 2020; Kiremitci, 2019; Kurt, 2021; Ravalier, 2018; Safadi et al., 2019; Ulucan et al., 2019).

The relationship between life satisfaction, quality of life and perceived stress level was also analyzed. As a result of the analysis, it was found that there was a significant and negative relationship between life satisfaction and perceived stress. The results of the study conducted by Kurt (2021: 50) were found to be consistent with the results of this study.

It was found that there was a significant and positive relationship between life satisfaction and DSÖYKÖ sub-dimensions and DSÖYKÖ total. There was a

significant and negative relationship between perceived stress and DSÖYKÖ sub-dimensions and DSÖYKÖ total. However, no studies were found in the literature to support these two results of the study. It was seen that the studies conducted for social workers mostly focused on job satisfaction, quality of work life, work stress and burnout. It was assessed that there are studies (Çoban, 2021; Gümüşsoy, 2018; İskender, 2017; Özyıldırım, 2015) that question the relationship between “life satisfaction and quality of life” and “perceived stress and quality of life” on different sample groups other than social workers and support these two results.

To enhance social workers life satisfaction and quality of life and reduce their perceived stress levels, the implementation of workplace social service programs within the organizations where they work should be expanded. These programs can help address the issues that negatively impact social workers biopsychosocial well-being.

Beyanlar

Araştırmacıların Katkı Oranı Beyanı

Yazarlar makaleye eşit oranda katkı vermişlerdir.

Destek ve Teşekkür Beyanı

Makalenin hazırlık sürecinde herhangi bir kurum, kuruluş veya kişilerden destek alınmamıştır. Teşekkür edilecek herhangi bir kurum, kuruluş veya kişiler bulunmamaktadır.

Çıkar Çatışması Beyanı

Bu makalede herhangi bir çıkar çatışması bulunmamaktadır.

KAYNAKÇA

- Badowska, M., ve Szkulciecka-Dębek, M. (2023). “Indicators Affecting The Quality of Life of An Individual and Society”, **Journal of Health Policy and Outcomes Research**, (1), 11-20.
- Baran, M. (2022). Sosyal Hizmet Merkezlerinde Görev Yapan Sosyal Çalışma Görevlilerinin İş ve Yaşam Doymu Arasındaki İlişkinin İncelenmesi: İstanbul İl Örneği. Yayınlanmış yüksek lisans tezi, Sabahattin Zaim Üniversitesi, İstanbul.
- Berlim, M. T. ve Fleck, M. P. (2003) “Quality of Life: A Brand New Concept For Research and Practice In Psychiatry”, **The Revista Brasileira de Psiquiatria**, 25(4), 249-252.
- Ceylan, H. (2023). Yaşlılarda yaşam kalitesi ve yaşam doymu. E. Birinci (Ed.). *Gerontolojik sosyal hizmet* içinde (s. 129-145). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Cohen, S., Kamarck, T. ve Mermelstein, R. (1983). “A Global Measure of Perceived Stress”, **Journal of Health and Social Behavior**, 24, 385-396.
- Coşkun, R. ve Altunışık, R. ve Yıldırım, E. (2019). Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri SPSS Uygulamalı, Sakarya: Sakarya Yayıncılık.
- Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı (ÇSGB). (2026). *Çalışma hayatı istatistikleri (Sayı 37)*. [E-Bülten]. <https://www.cs.gb.gov.tr/cgm/yayinlar/calisma-hayati-istatistik-ebultenleri/>
- Çoban, İ. (2021). Miyokard İnfarktüsü Geçiren Hastalarda Algılanan Stresin Yaşam Kalitesine Etkisi. Yayınlanmış yüksek lisans tezi, Okan Üniversitesi, İstanbul.
- Demir, R., Tanhan, A., Çiçek, İ., Yerlikaya, İ., Çırak Kurt, S. ve Ünverdi, B. (2021). “Yaşam Kalitesinin Yordayıcıları Olarak Psikolojik İyi Oluş ve Yaşam Doymu”, **Yaşadıkça Eğitim**, 35(1), 192-206.
- Diener, E., Emmons, R. A., Larsen, R. J. and Griffin, S. (1985). “The Satisfaction With Life Scale”, **Journal of Personality Assessment**, 49(1), 71-75.
- Dhooper, S., ve Byars, L. (1989). “Stress and The Life Satisfaction of Black Social Workers”, **Affilia**, 4(1), 70–78.
- Eser, E., Fidaner, H., Fidaner, C., Yalçın-Eser, S., Hayriye, E. ve Gökçer, E. (1999). “WHOQOL-100 ve WHOQOL-BREF’in Psikometrik Özellikleri”, **3P Dergisi**, 7(Ek 2), 23-41.
- Eskin, M., Harlak, H., Demirkıran, F. ve Dereboy, Ç. (2013). “Algılanan Stres Ölçeğinin Türkçeye Uyarlanması: Güvenirlilik ve Geçerlik Analizi”, **New/Yeni Symposium Journal**, 51(3), 132-140.
- Görgün-Baran, A. (2008). “Yaşlılıkta Sosyalizasyon ve Yaşam kalitesi”, **Yaşlı Sorunları Araştırma Dergisi**, 1(2), 86-97.

- Gümüşsoy, U. (2018). Çalışanlarda Sosyal Desteğin İş-Aile Çatışması, Yaşam Doyumu ve Yaşam Kalitesi ile İlişkisi. Yayımlanmış yüksek lisans tezi, Celal Bayar Üniversitesi, Manisa.
- Hablemitoğlu, Ş. ve Özmete, E. (2012). “Sosyal Çalışmacıların İş Yaşam Kalitesi: Şefkat Yorgunluğu, Tükenmişlik, Stres Kaynakları, İş Tatmini ve Kariyer Olanakları”, **Ankara Sağlık Bilimleri Dergisi**, 1(1), 171-204.
- Haybron, D. (2007). “Life Satisfaction, Ethical Reflection And The Science of Happiness”, **Journal of Happiness Studies**, 8, 99-138.
- Hombrados-Mendieta, I. ve Cosano-Rivas, F. (2011). “Burnout, Workplace Support, Job Satisfaction and Life Satisfaction Among Social Workers In Spain: A Structural Equation Model”, **Int. Soc. Work**, 56, 228–246.
- İskender, S. (2017). Düzce Üniversitesi Araştırma Hastanesinde Çalışan Araştırma Görevlilerinde Yaşam Kalitesi, Algılanan Stres Düzeyi ve Etkileyen Faktörlerin İncelenmesi. Yayımlanmamış tıpta uzmanlık tezi, Düzce Üniversitesi, Düzce.
- Jia, C. X., Cheung, C. K. ve Fu, C. (2020). “Work Support, Role Stress, and Life Satisfaction Among Chinese Social Workers: The Mediation Role of Work-Family Conflict”, **International Journal of Environmental Research and Public Health**, 17(23). 1-14.
- Johnson, J. V. ve Hall, E. M. (1988). “Job Strain, Work Place Social Support, and Cardiovascular Disease: A Cross-Sectional Study of a Random Sample of the Swedish Working Population. **American Journal of Public Health**, 78(10), 1336-1342.
- Kaba, İ. Erol, M. ve Güç, K. (2017). “Yetişkin Yaşam Doyumu Ölçeğinin Geliştirilmesi”, **Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, 18(1), 1-14.
- Kaba, İ. (2019). “Stres, Ruh Sağlığı ve Stres Yönetimi: Güncel Bir Gözden Geçirme”, **Akademik Bakış Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler Dergisi**, (73), 63-81.
- Kiremitçi, M. (2019). Özel Bakım Merkezlerinde Görev Yapan Sosyal Çalışmacıların Mesleki Benlik saygısı ve Yaşam Doyumunun Araştırılması. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Selçuk Üniversitesi, Konya.
- Kozikowski, A., Bruza-Augatis, M., Maddux S., Puckett, K., Morton-Rias, D. ve Goodman, J. (2025). “Understanding Burnout in Physician Assistants/Associates Through the Lens of Conservation of Resources Theory”, **Health Affairs Scholar**, 3(9), 1-11.
- Köker, S. (1991). Normal ve Sorunlu Ergenlerin Yaşam Doyumu Düzeylerinin Karşılaştırılması. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara.

- Kurt, H. (2021). Sosyal Hizmet Kurumlarında Çalışan Meslek Elemanlarının Bilinçli Farkındalık Düzeyleri ile Algıladıkları Stres Düzeyleri ve Yaşam Doyumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Üsküdar Üniversitesi, İstanbul.
- Loo, M. K. Mohamad-Âmin, S. ve Abd-Rahman, N. S. (2015). “The Sources and The Impacts of Occupational Stress Among Manufacturing Workers”, **International Journal of Current Research and Academic Review**, (2), 166-173.
- Luthans, F. (1992). **Organizational Behaviour - An Evidence-Based Approach**, McGraw-Hill Irwin.
- Marmot, M., Siegrist, J. ve Theorell, T. (2009). Sağlık ve iş yerindeki psiko-sosyal ortam. M. Marmot ve R. G. Wilkinson (Ed.). *Sağlığın sosyal belirleyicileri* içinde (s. 119-153). (Çev. Ed. İ. Kayı ve Y. Yasin). İncev Yayınları.
- Michie, S. (2002). “Causes and Management of Stress at Work”, **Occupational & Environmental Medicine**, 59, 67-72.
- Neugarten, B. L., Havighurst, R. J. ve Tobin, S. S. (1961). “The Measurement of Life Satisfaction”, **Journal of Gerontology**, 16, 134-143.
- Özdevecioğlu, M., ve Aktaş, A. (2007). “Kariyer Bağlılığı, Mesleki Bağlılık ve Örgütsel Bağlılığın Yaşam Tatmini Üzerindeki Etkisi: İş-Aile Çatışmasının Rolü”, **Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi**, (28), 1-20.
- Özyıldırım, Ö. (2015). Erzurum İl Merkezinde Çalışan Hekimlerde Yaşam Kalitesi, Algılanan Stres Düzeyi ve Etkileyen Faktörlerin İncelenmesi. Yayımlanmamış uzmanlık tezi, Atatürk Üniversitesi, Erzurum.
- Özmete, E. ve Tahtacı, A. (2020). “Sosyal Çalışmacıların İş Yaşamında Stres Yönetimi Üzerine Nitel Değerlendirme”, **Tıbbi Sosyal Hizmet Dergisi**, (15), 11-34.
- Ravalier, J. M. (2018). “Psychosocial Working Conditions and Stress In UK Social Workers”, **British Journal of Social Work**, 49(2), 371-390.
- Safadi, N. S., Easton, S. D., Wang, Y., Hasson, R. G. III. ve Crea, T. M. (2019). “Life and Job Satisfaction Among Public-Sector Social Workers In the Occupied Palestinian Territory”, **Human Service Organizations: Management, Leadership & Governance**, 43(1), 41–53.
- Sheafor, B. W. ve Horejsi, C. J. (2016). Sosyal Hizmet Uygulaması- Temel Teknikler ve İlkeler (Çev. Ed. D. B. Çiftci), Nika Yayınevi.
- Siegrist, J. (2016). Work Stress and Health in a Globalized Economy: The model of effort-reward imbalance. J. Siegrist, M. Wahrendorf (Ed.). *A theoretical model in the context of economic globalization* içinde (pp. 3-19). Springer International Publishing.

- Şimşek, Y. (2018). Araştırma modelleri. A. Şimşek (Ed.). *Sosyal bilimlerde araştırma yöntemleri* içinde (s. 80-107). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayınları.
- Tabachnick, B. G. ve Fidell, L. S. (2013). *Using Multivariate Statistics* (6th ed.), Allyn and Bacon.
- Ulucan-Özkan, E., Uçan, G. ve Baydur, H. (2019). “Tıbbi Sosyal Hizmet Uzmanlarının İş Yerinde Sosyal Destek Algısı, Mesleki Benlik Saygısı ve Yaşam Doyumu Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi”, **Tıbbi Sosyal Hizmet Dergisi**, 13, 1-20.
- WHOQOL-BREF. (1996). Introduction, Administration, Scoring and Generic Version of the Assessment. Erişim adresi: <https://www.who.int/publications/i/item/WHOQOL-BREF>
- World Health Organization. (2012). Programme on Mental Health, Erişim adresi: <https://www.who.int/publications/i/item/WHO-HIS-HSI-Rev.2012-3>
- Zastrow, C. (2016). *Sosyal Hizmete Giriş* (Çev. Ed. D. B. Çiftçi), Ankara: Nika Yayınevi.

